

Overbestyrelsen for Danmarks Fængselsvæsen.

Som bekendt har Overbestyrelsen af Fængselsvæsenet i en Række af Aar — lige siden 1861 — i Danmark ikke som i de fleste andre Lande været henlagt under et egentligt, fast Embede, men de dertil hørende Forretninger har været varetagne af en Embedsmand, som havde en anden Hovedvirksomhed og ikke kunde offre sin hele Tid og Kraft til Fængselsvæsenet, hvorfor han ogsaa kun oppebar et mindre Honorar.

Desuagtet er der i dette Tidsrum indenfor det danske Fængselsvæsen, først under Ledelse af Frederik Bruun (1861—84), dernæst under C. Goos (1884—1900), gjort et stort og grundlæggende Arbejde og gennemført betydningsfulde og indgribende Reforme, om hvilke det er overflødigt her at sige mange Ord, da de har givet Impulser og øvet Virkning ogsaa udenfor Danmark, saa at disse to Mænd utvivlsomt staa som Foregangsmænd i alle nordiske Fængselsmænds Bevidsthed, ja Enhver, der har været tilstede ved en af de internationale Fængselskongresser, vil ikke have kunnet undgaa at lægge Mærke til, med hvilken Udmærkelse C. Goos behandledes ogsaa i disse Fængselsvæsenets europæisk-ledende Kredse, og hans Visitkort med et Par Ord fra hans Haand kunde i Udlandet aabne Døre, der var lukkede for ministerielle Pas og Anbefalinger.

Efter ham har hans Søn og Efterfølger K. Goos (1900

—1910), der i 10 Aar forud havde været hans Sekretær, arbejdet videre i hans Fodspor, saa godt som de for Fængselsvæsenet i det hele ugunstige Tider har tilladt det.

Ingen, heller ikke Stillingens sidste Indehaver, har dog været blind for, at dens forsvarlige Røgt efter den stedfundne og forestaaende Udvikling krævede en Mands hele Tid og Kraft, og Justitsminister Zahle forelagde da ogsaa i Januar Maaned d. A. i Landstinget et dertil sigtende Lovforslag, som den 18. April d. A. blev til Lov og findes trykt nedenfor.

Forsaavidt kunde det synes, at alt var vel. Selve Lovens Indhold og de senere stedfundne Begivenheder rummer imidlertid saadanne principielle og personlige Misgreb, at det vilde være lidet værdigt for nærværende Tidsskrift at tie dertil.

Som det ses, er Lønningen for Direktøren for Fængselsvæsenet, som Stillingen fremtidig skal kaldes, fastsat til 5000—7000 Kr., hvilket vil sige, at Fængselsinspektører, som har nogen Anciennitet, og om hvis Ansættelse der ellers særlig kunde være Tale, som Regel praktisk talt vil være udelukkede fra at søge Stillingen, der for dem vilde betegne et økonomisk Tilbageskridt*).

I Landstinget var man opmærksom paa denne Fejl og vedtog derfor Gagens Forhøjelse til 6—8000 Kr. samt saadanne Ændringer med Hensyn til Anciennitets- og Pensionsberegning, som ere sædvanlige i slige Tilfælde, og som ogsaa vilde have muliggjort den nuværende Overinspektørs Overtagelse af Embedet.

Justitsminister Zahle indtog imidlertid den for en Minister højst usædvanlige Holdning at afvise Landstingets Tilbud om en anstændig Løn for et betydningsfuldt Embede, og det lykkedes ham ved Bistand af Folketinget at faa Loven

*) Fængselsinspektørerne lønnes med 4000 Kr. aarlig, stigende hvert 4de Aar med 400 Kr. til 5200 Kr., foruden fri Bolig, Lys og Brændsel.

vedtagen i dens oprindelige Skikkelse, saa at det ser ud til, at han positivt har villet udelukke saa vel Fængselsinspektører som den nuværende Overinspektør fra Embedet.

Det er dette, som ovenfor er kaldt et principielt Misgreb.

Det, som er sket, er nemlig, at man paa Forhaand har udelukket den faglige Uddannelse fra at gøre sig gældende i Fængselsvæsenets øverste Ledelse, og dette har man tilmed gjort paa et Tidspunkt, da der forestaar en Reform af Straffeloven og dermed en fuldstændig Omdannelse af hele Fængselsvæsenet, bl. a. en stærkere Tilknytning mellem de lokale Fængsler og den centrale Ledelse.

Fængselsvæsenet er ingen Videnskab — gives der overhovedet andre Videnskaber end den rene Mathematik? — men det er en i vore Dage stærkt udviklet Teknik, d. v. s. en Viden, en Kunnen, en Erfaring, uden hvilken noget virkeligt Overblik over Enkelthederne ikke kan vindes, uden hvilken man ikke kan have den fulde Indsigt i, hvilke Krav der bør og kan stilles, uden hvilken man mangler Forudsætningerne for at kunne have en selvstændig Mening om de foreliggende Spørgsmaal og for at kunne lede og vise tilrette med anden og større Autoritet end den rent udvortes. Her drejer det sig jo ikke om en repræsentativ Stilling, hvor det er tilstrækkeligt at svæve over det hele og have en ubestemt Forestilling om sine Planer, men her gælder det om at udføre et virkeligt Arbejde og et Arbejde, hvor Enkelthederne er Livet.

Direktørens Gerning er jo bl. A. for en stor og vigtig Del den personlig at inspicere Fængslerne, men dette kan kun den gøre tilfredsstillende, som enten selv har styret Fængsler i adskillige Aar eller paa anden Maade gennem mange Aar faaet Øvelse i at sé, spørge og undersøge efter det, som det kommer an paa. En anden vil enten slet intet sé eller blive hængende i den tilstedeværende

eller manglende ydre Orden og Disciplin uden at formaa at trænge igennem denne ind til Sagens Kærne. Særdeles ønskeligt er det naturligvis ogsaa, at den Mand, som skal repræsentere den øverste Sagkundskab paa Fængselsvæsenets Omraade, ved alvorlige Studier, Rejser etc. har vundet en bredere Basis for sin Synsmaade og Erfaring, end de hjemlige Forhold byde.

Det blev ovenfor sagt, at det drejede sig ikke blot om et principielt, men ogsaa om et personligt Misgreb. Hermed er Sammenhængen den: Som det efter det udviklede var at forudsé, meldte der sig ingen absolut kvalificeret Ansøger til Direktør-Embedet, ingen, der sad inde med den omfattende praktiske og theoretiske Fordannelse, som kræves, idet navnlig baade Overinspektøren og samtlige Fængselsinspektører holdt sig tilbage, og af Ansøgerne valgte man endelig den ringeste, Overretssagfører T. Fusing, som den 1. Oktober d. A. skal tiltræde Stillingen.

For en saa decideret Underkendelse af den trufne Afgørelse skyldes selvfølgelig Motivering, som vil indeholdes i nedenstaaende Redegørelse for den udnævntes tidligere Forhold til Fængselsvæsenet.

Han har i Sommeren 1901, 27 Aar gl., efter Overinspektør K. Goos's Tilladelse gjort Volontørtjeneste i 3 — tre — Maaneder ved Vridsløselille Forbedringshus og har derefter i $1\frac{2}{3}$ Aar (Oktober 1901—Juni 1903) været ansat som Sekretær hos Overinspektøren. Hermed er alt sagt om hans Uddannelse i Fængselsvæsen, paa hvilken der selvfølgelig kun kan lægges en ganske minimal Vægt, naar Talen er om at beklæde Stillingen som Fængselsvæsenets øverste Leder.

Han har yderligere siden 1902 været et virksomt Medlem af Bestyrelsen for en Forening til Understøttelse af løsladte Fanger ved Navn »Fængselshjælpen«, der gennem Albertis Protektion opnaaede betydelige Statstilskud og erhvervede sig en Magtstilling, som den bl. A. benyttede til at sætte et Benaadnings- og Understøttelsessystem i Gang,

hvis demoraliserende Indflydelse paa Danmarks kriminelle Retspleje næppe betvivles af nogen virkelig Sagkyndig*).

Hvad der imidlertid mere end noget andet har gjort ham personlig ukvalificeret til at beklæde den omtalte og enhver anden Embedsstilling, er det Forhold, som i Juni Maaned 1903 nødvendiggjorde hans Fratræden af Stillingen som Sekretær hos Overinspektøren.

Der maatte paa dette Tidspunkt paa Grund af det i 1901 stedfundne, politiske Systemskifte, hvorved Venstre afløste Højre med Alberti som Justitsminister, antages at være god Vind for alle, der vilde angribe det gamle Systems fremtrædende Mænd, ikke mindst af Navnet Goos, og Overinspektør Goos's Sekretær følte sig da kaldet til at optræde i Pressen med en Piece, hvori han opvartede det altid skandalelystne Publikum med en 27 Sider lang Redegørelse for den Maade, hvorpaa Fængselsvæsenets og dermed ogsaa Overinspektørens Budget anvendtes, som han betegner som »ganske uforenelig med hæderlig Embedsførelse«.

Som man ser, er dette en Beskyldning, der, hvis den var berettiget, maatte føre til vedkommende Embedsmands øjeblikkelige Fjernelse, og noget saadant maa Forfatteren efter det af ham brugte Udtryk da ogsaa have tilsigtet. Han giver det nok Udseende af, at Piecen kun er fremkommen for at imødegaa nogle mindre smigrende Udtalelser, der skal være faldne om ham selv i private Kredse, men derpaa vil næppe Nogen lægge ringeste Vægt, som ved, at saavel Forfatteren dengang som de omtalte Udtalelser vare Offentligheden ganske ubekendte og offentlig Imødegaaelse derfor ganske overflødig og malplaceret.

Forinden Piecens Offentliggørelse i Oktober Maaned 1903 havde Forf. derhos under 13. Juni s. A. personlig overrakt Justitsministeren en Redegørelse for de i Piecen omhandlede Forhold og modtaget Tilkendegivelse om, at

*) Se nærmere herom S. Grundtvig: Den kriminelle Retspleje i Op-løsningstilstand, 16 Sider, Kbhvn. 1910 (Hagerups Forlag).

Ministeriet »vilde optage Spørgsmaalet om en Omordning af de paagældende Forhold til Overvejelse«.

Ikke tilfreds hermed udgav han imidlertid som sagt sin Piece og udslyngede sin ovenfor citerede Sigtelse, der i lige Grad ramte den nuværende som den foregaaende Overinspektør, C. Goos.

Hvad var det da for graverende Forhold han fremdrog? Rene Ubetydeligheder, nogle Gratialer og Honorarer til forskellige af Fængselsvæsenets højere og lavere Embedsmænd, paa hvilke der aldrig var lagt ringeste Skjul, som havde mangeaarig Hævd og havde passeret Revisionen utallige Gange uden Paatale, kort sagt Noget, som der hørte Vrangforestillinger eller ond Villie til at puste op til uhæderlig Embedsførelse.

Der meddeltes da ogsaa under 24. Oktober 1903 i »Berlingske Tidende« følgende officielle Erklæring fra Justitsministeriet:

»Efterat Hr. Fusing havde til Justitsministeriet indgivet sin Skrivelse af 13. Juni d. A., har Justitsministeriet underkastet de af ham mod Geheimeetatsraad Goos og nuværende Overinspektør Goos rettede Anker en nøje og indgaaende Undersøgelse og derved fundet, at de af dem som Overinspektører truffne, af Hr. Fusing angrebne Dispositioner ere i Overensstemmelse med de Regler, som have været fulgte lige siden Fængselskontorets Oprettelse for over 40 Aar siden, altsaa fra et Tidspunkt, der ligger over 20 Aar forud for Geheimeetatsraad Goos's Tiltrædelse af Stillingen som Overinspektør for Fængselsvæsenet.

Da Justitsministeriet har fundet det rigtigst nu — ogsaa for at forebygge fremtidige Mistydninger — at bringe Formen*) for de Overinspektøren for Fængselsvæsenet vedrørende, finansielle Dispositioner og Regnskaber i Overensstemmelse med de i Nutiden i Admi-

*) udhævet af nærværende Artikels Forfatter.

nistrationen almindelig fulgte Regler, har det foreskrevet saadanne Reglers Anvendelse for Fremtiden.«

Hertil kommer det for Forf. personlig yderligere karakteriserende, at han, som han i Piecen selv erklærer, intetsomhelst har haft at skaffe med Aflæggelsen eller Affattelsen af de paagældende Regnskaber, hvilket med andre Ord vil sige, at han ikke har kunnet erholde det detaljerede Kendskab til disse, som hans Piece lægger for Dagen, uden at benytte sin Stilling i Overinspektionen og sin Foresattes Umistænksomhed til med sit Angreb paa denne for Øje at granske i Regnskaber og Bilag etc., der ikke i mindste Maade vedrørte ham.

Den hele Aktion førte imidlertid som sagt ikke til Overinspektørens, men til Forf.'s Afskedigelse, skønt man kan være forvissat om, at Justitsministeren ikke vilde have undladt at ramme den første, hvis det havde kunnet ské blot med et Skin af Ret, thi vel var det Alberti, men han stod dengang paa sin Magts Højdepunkt og havde intet at frygte, men tværtimod Folkegunst at vinde ved at slaa til overfor alt, hvad der kunde ligne Slendrian i Embedsstanden, og af personlige Hensyn var han saa vist ikke bunden overfor en gammel politisk Modstander og dennes Søn.

Efter Albertis Fald i 1908 blev hans Partifælle, den moralsk uangribelige Høgsbro, Justitsminister, og heller ikke han fandt Grund til at foretage noget som helst i Anledning af det ommeldte Angreb, men viste tværtimod Overinspektør K. Goos sin Tillid.

Man skulde herefter tro, at denne taabelige Sag for bestandig var skrinlagt, og at den, der havde rejst saa ærekrænkende og ubegrundede Beskyldninger dels mod en af Danmarks højt fortjente Mænd og dels mod sin direkte Foresatte, maatte være en død Mand indenfor Embedsstanden, og saaledes vilde det ogsaa have været, om ikke særlige Forhold vare indtrufne.

Atter paa et Tidspunkt, da Vinden maatte antages at være gunstig for Angreb paa Embedsmænd fra det konservative Regimes Tid, idet man med Sikkerhed kunde forudsé, at det radikale Parti vilde komme til at danne Ministerium, indeholdt nemlig Bladet »Børsen« for den 22. Oktober 1909 et hefligt, anonymt Angreb paa de 2 sidste Overinspektører, dog kun bestaaende af et Opkog af den nævnte 7 Aar gamle Piece, hvis Beskyldninger gentages og kommenteres med dennes Ord og Argumenter.

Denne Gang skulde Anslaget lykkes. Den 28. Oktober næstefter blev nemlig det radikale Ministerium dannet med Zahle som Justitsminister, der villig fulgte den givne Parol, idet han allerede under Forhandlingen i Folketinget om Fængselsdirektør-Loven, altsaa inden Stillingen endnu var oprettet, uden Motivering deklarerede, at om den nuværende Overinspektør K. Goos's Udnævnelse til Direktør kunde der ikke være Tale, og senere handlede derefter.

Den, som har fældet ham, faar nu Lønnen for sin ædle Gerning og bliver hans Efterfølger, men han modtages af alle danske Fængselsmænd med udpræget personlig og saglig Mistillid, som ingen Selvtillid kan erstatte, og som det næppe nogensinde vil lykkes ham at overvinde, hvorfor hans Udnævnelse paa det dybeste maa beklages af alle, der har Interesse for Fængselsvæsenets Trivsel.

En lille Biomstændighed ved denne Sags ejendommelige Historie bør dog ikke forbigaas, da den viser, hvor ivrig Justitsministeren har været for at bruge sin Magt paa dette Punkt, og hvor sikker han har været paa, at der under et andet Ministerium ikke vilde være Chancer for hans Protégé. Medens nemlig almindelig anerkendt, konstitutionel Takt tilsiger, at en Minister, der har indgivet sin Demissionsbegæring, ikke uden tvingende Nødvendighed besætter betydningsfulde Embeder, veg han ikke tilbage for at foretage Udnævnelsen den 22. Juni d. A., skønt han og alle vidste, at Ministeriets Levetid maatte

tælles i Dage (det blev 13), og skønt Embedet først skulde tiltrædes den 1. Oktober.

Det er med inderlig Ulyst, at Foranstaaende er skrevet, det er altid pinligt at angribe Personer og for en større Læsekreds at blotte sit Lands indre Skavanker, men der maatte tales Sandhed om denne Sag, om der ikke i Udenforstaaendes Øjne skulde falde Skygge paa de urette Mænd og vort Land synes fattigere paa dygtige Kræfter til den omtalte Stilling, end Tilfældet er.*)

25. Septbr. 1910.

S. Grundtvig.

*) For at undgaa Mistydning bemærkes, at nærværende Artikels Forf. ikke under nogensomhelst Form har søgt det omhandlede Embede, men inden dettes Oprettelse efter egen Ansøgning var udnævnt til Herredsfoged.